

«Αντιγόνη» από την Ομάδα Σημείο Μηδέν

Νάγια Παπαπάνου

2019

Η παράσταση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή, σε μετάφραση του Δημήτρη Δημητριάδη και σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου, με εμβόλιμες αναφορές στο πρωτότυπο κείμενο του Σοφοκλή, είναι μια ωδή στο λογοκρατούμενο Αττικό Θέατρο, μια λατρευτική ωδή στην απaráμιλλο παρήχηση, την συνεκδοχή των ήχων που γεννούν αισθήματα κι εικόνες. Μια εκστατική απόθεση στεφάνου στην πρωτοκαθεδρία του Χορού, ως ενός φορέα, μιας συλλογιστικής από την οποία ξεπηδούν οι σκέψεις και τα ολοκληρώματα πολιτικής φιλοσοφίας του Ποιητή.

Η παράσταση ξεκινά με μια προσευχή, έτσι εκλαμβάνω εγώ την επανάληψη: «Ω κοινόν αὐτάδελφον ...», μια ικεσία, που αργεί να βρει αποδοχή, ένας ψίθυρος, που θα μπορούσε να είναι η επωδός του θανάτου του Ετεοκλή και του Πολυνείκη. Ο Σοφοκλής επιλέγει να είναι αυτός ο εναρκτήριο στίχος, ίσως γιατί το θέμα δεν είναι άλλο από τον εμφύλιο σπαραγμό. Κι έτσι μνούνται οι θεατές στην παράσταση του Σάββα Στρούμπου, μέσα στο σκοτάδι, ακούγοντας τον ήχο της ανάσας που αναπαραγάγει αισθητηριακά τις χοές, κάποιος να σε φωνάζει αδελφό.

Η λιτότητα του σκηνικού χώρου, έχει μια δραματική λεπτομέρεια: ο θώκος του άνακτα είναι μέσα στις θέσεις των θεατών και παρά το γεγονός ότι η παράσταση λαμβάνει χώρα επί σκηνής, σε έναν απόλυτα ορισμένο δραματικό τόπο, τόσο από τους εύστοχους φωτισμούς του Κώστα Μπεθάνη, όσο και από την σκηνική χωροταξία, εντούτοις ο αναπόδραστος τόπος των θεατών, πλήττεται από το Σοφόκλειο δράμα, και την παρουσία αρχικά του Κρέοντα και στην συνέχεια της Αντιγόνης. Όταν η Αντιγόνη στρέφει το δάχτυλο στον Χορό, μαρτυρώντας πως κι εκείνοι συμφωνούν μαζί της αλλά τους φιμώνει ο φόβος της εξουσίας, τότε το σχήμα των θέσεων του κοινού με τον Κρέοντα επικεφαλής επιβάλλει στο κοινό την συλλειτουργία του δράματος.

Η ερμηνεία των Χορικών από δύο κορυφαίες, ώστε να ακούγεται το αρχαίο κείμενο και η μετάφραση του Δημητριάδη, δημιουργεί ένα ηχητικό τοπίο που εντείνουν οι λαρυγγισμοί, αλλά και η μουσική του Λεωνίδα Μαριδάκη. Η αναφορά στον Βάκχο, τόσο στην πάροδο όσο και στο πέμπτο στάσιμο, είναι εμφανής αρχικά στην πάροδο, με την κινησιολογία της Ρόζυς Μονάκη, και κατόπι η δυναμική του χορού κατά την διάρκεια της επίκλησης προς τον θεό να βοηθήσει την πόλη. Τα σωματικά μοτίβα των χαρακτήρων, κυρίως του Κρέοντα και της Αντιγόνης, έχουν ταυτόσημα σημεία, καθώς τα δύο αυτά πρόσωπα στέκονται στον αντίποδα της εξουσίας. Ακόμα κι αν η Αντιγόνη είναι γυναίκα, και νεότερη, δεν παύει να είναι μέλος του οίκου των Λαβδακιδών, με εξουσία επί της Θήβας, και οι πράξεις και οι δηλώσεις της φέρουν πολιτικό βάρος.

Στην παράσταση του Σάββα Στρούμπου και της ομάδας Σημείο Μηδέν, η «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, γίνεται το πεδίο ανάδειξης των πολιτικών θέσεων που αναπόφευκτα παίρνουν τα πρόσωπα της τραγωδίας, με κύριο παρονομαστή, λόγω του σχήματος που επιχειρεί σκηνοθετικά, το ίδιο το κοινό. Η τεχνική των ηθοποιών, οι έξοχες ερμηνείες, ο ρυθμός και η συνέπεια του λόγου σε συνεπαίρνουν, αυτό όμως που έμενα προσωπικά με καθήλωσε ήταν η συμπερίληψή μου, ως θεατή, η ενεργοποίησή μου ως πολίτη.

Όπως δηλώνει ο ίδιος στο σκηνοθετικό του σημείωμα: «Η Τραγωδία, παιδί και μήτρα της Φιλοσοφίας και της Δημοκρατίας, είναι θέατρο καθολικής αμφισβήτησης. Μας προσκαλεί σε μια ριζική επαναξιολόγηση όλων των αξιών της ζωής, με το βλέμμα στραμμένο στον ενεργό και χειραφετημένο πολίτη σε διαρκή εγρήγορση.»